

Richard Wagner:

ONNELLINEN ILTA

Oli kaunis kevätilta, kesän kuumuus teki jo tuloaan ihanan lämpimän tuulenhenkäyksen muodossa, se hakeutui luoksemme ilmojen halki kuin intohimoinen lemmenhuokaus ja juovutti aistimme. Olimme seuranneet puistoa kohti virtaavaa väkijoukkoa, kelpo soitokunta avaisi tänä iltana konserttisarjan, jollaisia siellä joka kesä tavattiin antaa. Oli pyhä. Ystäväni R . . . oli autuaasta onnesta sekaisin, jo ennen konsertin alkua hän oli juopunut äänekkäästä musiikista. Hän väitti, että kyseessä oli sisäinen musiikki, joka soi hänen sisällään aina, kun hän kauniina keväiltana tunsu itsensä onnelliseksi.

Saavuimme perille ja hakeuduimme ison tammen katveessa sijaitsevan pöydän ääressä oleville vakiopaikoillemme. Perusteelliset havainnot olivat nimittäin opettaneet meille, etteivät paikkamme ainoastaan olleet tarpeeksi kaukana vetelehtivästä yleisöstä, vaan että niiden pääasiallinen etu piili siinä, että niiltä oli mahdollista parhaiten ja selkeiten kokea itse musiikki. Olimme aina säälineet niitä onnettomia, jotka - niin puistoissa kuin saleissakin - joutuvat istumaan niillä paikoilla, tai pikemminkin suosivat niitä paikkoja, jotka sijaitsevat orkesterin välittömässä läheisyydessä. Emme millään kyenneet ymmärtämään, mitä iloa heille mitenkään voisi olla siitä, että he näkevät musiikin, sensijaan että kuulisivat sen. Sillä mitenkään toisin emme kyenneet tulkitsemaan sitä pingottuneisuutta, sitä herpaantumaton jähkyä, jonka vallassa he soittajien liikkeitä tarkkailivat. Erityisen innostuneesti he seurasivat patarummunlyöjää, kun hän huolellisesti ja huolestuneesti lasketun paussin jälkeen vihdoinkin antautui järjestyväin toimiinsa. Olimme täsmälleen samaa mieltä siitä, ettei ollut olemassa mitään sen proosallisempaa ja masentavampaa katseltavaa kuin puhaltajan kuvottavasti pullistuneet posket ja vääristynyt fysiologia, kontrabassojen ja sellojen epäesteettinen rapsuttelu, jopa viulunjousienkin pitkäveten sahaus, kun oli tarkoitus kuunnella kaunista musiikkiesitystä. Tästä syystä olimme asettuneet siten, että kykenimme kuulemaan orkesterin hiljaisimmatkin nyanssit, ilman että itse orkesterin näkeminen kykeni häiritsemään meitä. Konsertti alkoi. Orkesteri soitti paljon kaunistamusiikkia, muun muassa Mozartin sinfonian Es-duurissa ja Beethovenin sinfonian A-duurissa.

Konsertti oli ohi. Ystäväni oli vaiti, mutta hymyili. Autuaana hän istui minua vastapäätä, kädet ristissä. Väkijoukko poistui vähä vähältä miellyttävän puheensorinan saattamana. Siellä täällä

oli yhä asiakkaiden täyttämää pöytiä. Illan lempeä lämpö alkoi väistyä viileän yöilman tieltä.

“Juokaamme boolia!” R . . . huudahti, jättäen äkkiä paikkansa ja rynnäten hakemaan tarjoilijaa.

Tämänkaltainen tunnelma, jonka vallassa juuri nyt olimme, oli siinä määrin pyhä, että siinä oli pyrittävä pysymään niin kauan kuin suinkin mahdollista. Tiesin, kuinka miellyttävä ja merkittävä boolin suoma nautinto meille olisi ja yhdyin iloiten ystäväni ehdotukseen. Kohta muhkea boolimalja höyrysi pöydällämme ja tyhjensimme ensimmäiset lasillistemme.

“Miten sinfonioiden esitykset miellyttivät sinua?” minä kysyin.

“Vai esitykset!” R . . . tuhahti. “Minulla on mielentiloja, joissa - niin pedanttinen kuin muuten olenkin - suosikkiteosteni surkeimmatkin esitykset kykenevät ihasuttamaan minua. Mielentilat ovat, se on totta, harvinaisia, ja saavat minut suloisen valtansa alle ainoastaan silloin, kun koko sisäinen olemukseni on onnellisessa sopusoinnussa fyysisen terveyteni kanssa. Mutta silloin tarvitaankin ainoastaan mitä mitättömin ulkoinen soitto ja koko sävelteos alkaa soida sisälleni - ja vieläpä niin täydellisessä muodossa, ettei maailman paras orkesterikaan kykenisi sitä niin hyvin ulkoisille aisteilleni esittämään. Sellaisissa tunnelmissa, ymmärrähän, on muuten niin armoton musiikkikorvani niin sopeutuvainen, että oboen harhailevakaan sävel ei saa minua kuin vähän nytkähtämään. Hymyilen vain suvaitsevasti ja kykenen päästämään korvieni ohi trumpetin väärän soinnun, ilman että asia raastaa minut autuaasta mielentilastani. Tuo mitä suloisiin itsepetokseni tila saa minut tuntemaan aivan siltä kuin nauttisin suosikkiteokseni kaikkein ylimallisimmasta esityksestä. Siinä mielentilassa mikään ei ärsytä minua enemmän, kuin että joku lattakorvainen houkka kiihdyttää itsensä täyteen pyhää närkästystä jostakin pienestä musiikillisesta tapaturmasta, joka loukkaa hänen ah niin herkkää sävelkorvaansa, kun samainen korva ei kuitenkaan estä häntä ihailemasta kokonaista kirkuen laulettua skaalaa, jolla joku rakastuimmista laulajattaristamme pahoinpitelee hermojamme ja sielujamme. Musiikki menee näiden subtiilien houkkien korvien ohitse, usein he havainnoivat sitä vain silmillään. Muistelen peräti nähneeni ihmisiä, jotka eivät ole värähtäneet ilmetäkään jonkin puhaltimen puuttumiselle, mutta ovat kuitenkin panneet kädet korville, heti kun ovat huo-

manneet kyseisen kelpo soittajan itse pudistavan päätään hämmennyksestä ja häpeästä.”

“Mitä?” ihmettelin minä. “Täytyykö minun nyt kuunnella sinun kiihkoilevan tarkkakorvaisia kuulijoita vastaan? Kuinka usein muistankaan nähneeni sinun itsesi loukkaantuneen lähes raivon partaalle jonkin laulajattaren hapuilevasta esityksestä?”

“Voi ystäväni!” R . . . huudahti. “Puhun vain tästä hetkestä, vain tästä päivästä. Luoja tietää, kuinka usein joudun täysin pois tolaltani kuuluisan viuluvirtuoosin soiton epäpuhtauksista, että usein ki-roan parhaat laulajattaret, jotka uskovat laulavansa mi fa solinsa niin puhtaasti, että usein en ole taipuvainen löytämään minkäänlaista harmonista yhteensointuvuutta mitä huolellisimmin viritetystä orkesterista! Näin on asia niinä lukemattomina päivinä, jolloin puen ylleni frakin ja tunkeudun parfymoitujen daamien ja friseerattujen herrojen sekaan, ja yritän etsiä korvistani sisään sieluuni tunkevaa autuutta. Kokisitpa silloin sen ahdistuksen, jolla punnitsen jokaisen sävelen ja tarkastan jokaisen soinnun! Kun sydämeni vaikennee, olen yhtä subtiili kuin ne houkat, jotka minua tänään niin suututtivat, ja silloin on olemassa hetkiä, jolloin beethoveniaaninen sonaatti viululle tai sellolle voi ajaa minut pakosalle. Ylistetty olkoon Jumala, joka loi kevään ja musiikin! Tänään olen onnellinen!” Niin ystäväni täytti uudelleen lasimme ja tyhjensimme ne viimeistä pisaraa myöten.

“Voin sanoa sinulle”, aloin minä, “että minä en tunne itseäni yhtään vähemmän onnelliseksi. Kukapa ei olisikaan onnellinen, kun on saanut kuunnella kahta teosta, jotka ovat kuin henkevien ilon jumalan luomia? Minusta Mozartin ja Beethovenin yhdistäminen oli erinomaisen onnistunutta - oli kuin olisin havainnut sävellysten olevan samaa ihanaa sukua. Molemmissa teoksissa punotaan yhteen ihmisen selkeä tietoisuus tyydytykseen ja kirkastukseen ennalta määrätystä eksistenssistä, sekä aavistus jostakin korkeammasta, jostakin ylimallisesta. Haluaisin tehdä ainoastaan sen eron, että Mozartilla sydämen kieli hahmottuu siroksi kaipuiksi, kun taas Beethovenilla itse kaipuu yrittää tavoitella ikuisuutta pelottomalla hillittömyydellä. Mozartin sinfoniaita hallitsee tietoisuus tunteista, kun taas Beethovenilla hallitsee rohkean voiman tietoisuus.”

“Kuinka kernaasti”, ystäväni vastasi, “kuuntelenkaan tuon kaltaisia mielipiteitä ylevistä soitinsävellyksistä! En ole

kuitenkaan erityisen vakuuttunut siitä, että lyhyt arviosi osuu näiden sävellysten ytimeen. Tällaisen pohdiskeleminen, saati sitten tällaisen pukeminen inhimillisen kiellemme sanoiksi on yhtä mahdollista kuin se, että musiikki voisi selvästi ja täsmällisesti ilmaista saman, minkä runoilija ilmaisee runoillaan. Siksi on sääli, että niin useat ihmiset haaskaavat turhaan energiaansa ja sekoittavat toisiinsa musiikin ja runouden kielet, ja pyrkivät toisella täydentämään tai korvaamaan sen, mikä heidän rajoittuneesta näkökulmastaan katsoen jää toisessa epätäydelliseksi. Mutta totuus on kertakaikkiaan se, että musiikki alkaa siitä, mihin inhimillinen kieli loppuu. Mikään ei ole sen sietämättömämpää kuin kaikki ne mauttomat kuvat ja pikku tarinat, jotka aina pistetään kaikkien instrumentaalisävellysten lähtökohdiksi. Minkä henkisen ja tunteellisen köyhyyden paljastaakaan se, että Beethovenin sinfoniaa seuraava kuuntelija kykenee pysymään valppaana ainoastaan siksi, että hän kuvittelee musiikin virran toistavan jonkin romaanin tapahtumia. Nämä ihmiset uskottelevat itselleen usein, että heillä on aihetta valittaa suurelle mestarille, kun heidän pikku tarinansa sitten romahtaa yhdestä yllättävästä iskusta. Niinpä he syyttävät säveltäjää epäselvyydestä ja epäyhtenäisyydestä ja vaikeroivat johdonmukaisuuden puutetta! Voi raukkoja!”

“Mutta hyvä niin!” vastasin. “Antaakamme jokaisen itsensä, oman suuremman tai vähäisemmän mielikuvituksensa voimalla taikoa eteensä käsityksiä ja kuvia, joiden avulla hän kykenee pitämään näistä suurenmoisista musiikillisista ilmestyksistä. Kyseessä voi olla heidän ainoa keinonsa, sillä ilman sellaista monet eivät omin voimin pysty nauttimaan niistä. Ainakin sinun on pakko tunnustaa, että tällä tavoin Beethovenimme ihailijoiden lukumäärä moninkertaistuu. Näin mestarin teokset tulevat niin suosituiksi, etteivät ne ikinä kykenisi saavuttamaan samaa suosiota, jos ne tulisi ymmärtää ainoastaan ajatusten tasolla.”

”No voi taivaan tähden!” R . . . huudahti. “Tahdotko tosiaan saastuttaa taiteen ylevimmän pyhätön kaikilla jalouden ja ihanuuden karkottavilla banaliteeteilla? Tahdotko kenties myös puolustaa sitäkin, että hänen lumoavien rytmensä tahdissa tanssitaan kyläjuhlissakin?”

“Lioittelet!” vastasin rauhallisesti. “En vaadi Beethovenin sinfonioille katuja ja kyläjuhlien ylistystä! Mutta etkö laskisi sitä ansioksi, että nämä sävelet kykenevät pistämään vauhtia surkastuneeseen ja ahdistuneeseen sydämeen ja saavat tavallisen ihmisenkin veren kuohtumaan iloisemmin?”

“Eivät ne tarvitse mitään ansioita, nämä sinfoniat!” ystäväni vastasi minulle äreästi. “Ne ovat olemassa itseään varten ja omasta tahdostaan, eivät edistääkseen

jonkin poroporvarin verenkiertoa. Ken kykenee, hän saavuttaa itselleen sen autuaan ansion, että ymmärtää näitä ilmeistyksiä - ilmestyksiä, joilla itsellään ei ole mitään velvollisuutta ryhtyä tekemään invaasiota koleisiin sydämiin!”

Kaadoin lisää ja sanoin nauraen: “Olet vanha haaveilija, etkä suostu nyt ymmärtämään minua, vaikka olemme pohjimiltaan täysin samaa mieltä! Siirtäkäämme sovussa tämä populariteetikysymys syrjään! Tee minulle kuitenkin mieliksi ja jaa kansani tuntosi tämäniltaisista sinfonioista!”

Ystäväni ilme kirkastui ja pois liitivät hänen otsaltaan ne ohimenevät pilvet, jotka olivat ilmentäneet hetken ärtymistä. Hän tarkasteli lämpimästä boolista lähtevää höyryä ja naurahti: “Tuntoni? Tunsin kauniin kevätillan lempeän lämmön ja kuvittelin istuvani sinun kanssasi ison tammen alla ja katselevani puun oksien lävitse tähtirikasta taivasta. Lisäksi tunsin tuhat muuta asiaa, joita en kykene sinulle sanomaan. Siinä kaikki!”

kijulkaisusta, että Beethoven tätä sinfoniaa säveltäessään otti aiheekseen talonpoikaisjuhlien kuvaamisen. Kelpo maamieheme muistelee siis omia hääjuhliin ja hänen mielikuvituksensa loihtii esille päivän kaikki tapahtumat, vieraiden saapumisen ja juhlapidot, kirkkomatkan ja häät, sitten tanssit ja vihdoin sen parhaan, minkä vain morsian ja sulho muistavat.”

“Ajatus on hyvä!” huudahdin nauraen. “Kerrohan minulle taivaan tähden, miksi et soisi sinfonian antavan kelpo talonpojalleme hänen onnenhetkeään? Eikö hän suhteellisesti ottaen kokenut samoja tuntemuksia kuin sinä, kun istuit tässä tammen alla ja tarkkailit tähtiä oksien lävitse?”

”Myönnän sinulle”, ystäväni vastasi hyväntuulisesti, “että suon kernaasti reimalle talonpojalleme hänen häämuistelonsa, kun hän kuuntelee sinfoniaa. Mutta kun sivistyneet musiikkilehtiin kirjoittavat kaupunkilaiset tarjoavat rehellisille lukijoilleen moista typerää roskaa, tahtoisin tukistaa heitä. He ryöväävät niiltä, jotka eivät ole kuulleet Beethovenin sinfonioita etukäteen, kaiken ennakkoluulottomuuden ja viattomuuden. Sensijaan että jättäytyisivät luonnollisten tuntemustensa varaan, sensijaan että yleensä yrittäisivät kuvitella jotain, mikä olisi enemmän heidän oman mielikuvituksensa puitteissa, nämä huijatut raukat yrittävät, täysin sydämin mutta heikkopäisesti, nähdä talonpoikaishäät, jollaisiin eivät luultavasti koskaan ole osallistuneetkaan.”

“Myönnät siis”, sanoin minä, “ettei teoksen syvin olemus sulje pois sitä mahdollisuutta, että jokainen kuulija käsittää sen eri lailla, omien yksilöllisten lähtökohtiensa pohjalta?”

“Päinvastoin”, kuului vastaus, “mutta pidän yhtä ainoaa, stereotyyppistä, läpi koko sinfonian sovellettavaa kaavaa täysin mahdollisena. Niin selkeä kuin Beethovenin sinfonia taiteellisilta mittasuhteiltaan onkin, niin viimeistely ja hiottu kuin sen puhtaasti musiikilliset rakenteet ovatkin, niin täydelliseltä ja yhtenäiseltä kuin se jalostuneemmasta sielusta vaikuttaakin, niin on kuitenkin mahdollista pelkistää yhteen ainoaan pätevään muottiin se, miten se vaikuttaa ihmissydämeen. Tämä koskee myös, enemmän tai vähemmän, kaikkia muitakin taiteita ja niiden tuotoksia. Miten eri tavoin voikaan yksi ja sama kuva, yksi ja sama draama vaikuttaa erilaisiin yksilöihin, tai kuinka eri tavoin se voikaan eri aikoina vaikuttaa yhden ja saman ihmisen sydämeen? Ja kuinka paljon soitinmusiikin säveltäjää sidotumpi onkaan hahmojaan piirtävä taidemaalari tai runoilija? Sillä säveltäjä ei luo hahmojaan arkipäiväisen maailman vaan äärettömyyden, tai vaallisen valtakunnan lakien mukaan, ja hän saa työstettäväkseen aineista henkisimmän, sävelen! Kun säveltäjän hurmio yri-

“Se ei ollut lainkaan hassumpaa!” vastasin minä. “Eräs vierustovereistamme oli kenties samoissa tunnelmissa, sillä hän poltteli sikaria, joi kahvia ja piti silmäpeliä erään nuoren, siniasuisen naisen kanssa.”

“Todennäköisesti”, jatkoi R . . . sarkastisesti. “Ja patarumunlyöjästä tuntui siltä kuin hän olisi piessyt huonosti kasvatettuja lapsiaan, jotka eivät olleet tuoneetkaan hänelle kaupungilta hänen illallistaan. Erinomaista! Puiston laidalla huomasi talonpojan, joka kuunteli Beethovenin sinfoniaa täynnä hämmästyystä ja iloa. Panen vaikka pääni pantiksi siitä, että hän ymmärsi sen täysin oikein, sillä juuri hiljakkoin luitkin varmaan musiik-

tetään pakottaa arksen maailman ilmiöiden puitteisiin, se ei ole mitään muuta kuin hänen ylevän asemansa lokaamista. Ja vielä enemmän instrumentaalimusiikin säveltäjä vääristelee kutsumustaan tai paljastaa omat heikkoutensa, jos hän taiteessaan yrittää soveltaa puhtaasti maallisten ilmiöiden rajoittuneita mittasuhteita.”

“Tuomitset siis kaikenlaisen sävelmaalailun?” kysyin.

“Aina”, R... vastasi, “kun sitä ei ole käytetty joko leikkimielisesti tai kuvaamaan jotakin puhtaasti musiikillista ilmiötä. Pilassa on kaikki sallittu, sillä sen olemukseen kuuluu tietty tahallinen rajoittuneisuus. Nauru ja naurattaminen ovat hienoja, ihania asioita. Mutta missä sävelillä maalailu jättää tämän alueen, se muuttuu naurettavaksi. Instrumentaalisävellyksen herätteiden ja hurmioiden täytyy olla senkaltaisia, että ne voivat syntyä ainoastaan säveltäjän sielussa!”

”Puhut nyt sellaisia”, minä vastasin, “mitä sinun voi olla vaikea todistaa. Periaatteessa olen kanssasi samaa mieltä, mutta epäilen, onko mielipiteesi sopusoinnussa sen ehdottoman ihailun kanssa, jota tunemme suuren mestarimme sävellyksiä kohtaan. Eikö sinusta tunnu siltä, että mielipiteesi sotii osittain Beethovenin ilmestyksiä vastaan?”

“Ei vähäisimmäskään määrin. Päinvastoin toivon todistelussani voivani tukeutua juuri Beethoveniin.”

“Ennen kuin käymme yksityiskohtien kimppuun”, jatkoin, “eikö sinusta Mozartin soitinmusiikki tue väitettäsi huomattavasti paremmin kuin Beethovenin musiikki?”

“Ei minun tietääkseni!” vastasi ystäväni. “Beethoven on kehittänyt sinfoniamuotoa äärettömästi, hän on hylännyt sinfonian vanhan rakenteen, joka Mozartissa puhkesi kauneimpaan kukintonsa, voidakseen pelottomasti ja aina vain suuremmalla ajatuksellisella vapaudella seurata omaa raivoisaa nerouttaan korkeuksiin, jotka olivat ainoastaan hänen saavutettavissaan. Hän ymmärsi myös antaa lennokkaalle raivoisuudelleen filosofisia ulottuvuuksia ja siten hän loi, ei sitä käy kiistäminen, Mozartin sinfonioiden pohjalta täysin uuden taidemuodon, jonka hän tuota pikaa viimeisteli täydelliseksi ja nosti huimiin korkeuksiin. Mutta tämä kaikki olisi jäänyt Beethovenilta saavuttamatta, ellei Mozart häntä ennen olisi valjastanut voitokasta nerouttaan sinfonian palvelukseen, ellei Mozart olisi itselleen niin ominaisella henkevyydellä ja ajatusrikkauksella puhaltanut elämää sieluttomiin muotoihin ja rakenteisiin.

Näistä lähtökohdista Beethoven aloitti ja taiteilija, joka kykenee sisäistämään itseensä Mozartin jumalaisen puhtaasta sielusta, ei koskaan voi laskeutua alas niistä ylevistä sfääreistä, jotka muodostavat todellisen musiikin etuoikeutetun valtakunnan.”

”Olet oikeassa!” sanoin minä. “Et siis tahdo kieltää sitä, että Mozartin musiikilliset purkaukset tulevat puhtaasti musiikillisista lähteistä, että hänen hurmionsa on kotoisin epämääräisestä sisältä käsin tulevasta tunteesta, että vaikka hän olisikin omannut runoilijan sanalliset kyvyt, hän ei olisi ikimaailmassa kyennyt ilmaisemaan itseään sanoin, vain ja ainoastaan sävelin. Puhun siitä hurmiosta, joka säveltäjässä syntyy samanaikaisesti melodiodien ja sävelkuvien kanssa. Mozartin musiikki kantaa itsessään välittömän synnyn luonteenomaista leimaa. On mahdotonta olettaa, että kun Mozart luonnosteli esimerkiksi

casta? Tiedäthän toki, että tämän sinfonian oli alunperin määrä kantaa otsikkoa “Bonaparte”. Voitko siis kiistää sen, että Beethoven hurmioitui ulkomusiikillisesta ajatuksesta ja loi sen pohjalta jättiläisteoksensa suunnitelman?”

“Hyvä, että mainitsit juuri tämän sinfonian!” R... sanoi rivakasti. “Kerrohan minulle, onko ajatus sankarillisesta voimasta, joka valtaisalla raivolla tavoittelee korkeimpia sfäärejä, ulkomusiikillinen? Tai onko sinusta niin, että Beethoven on kuvannut nuorta voitonjumalaa kohtaan tuntemansa ihailun niin pikkutarkasti, että on kuin hän olisi tässä sinfoniassaan tahtonut kirjoittaa musiikillisen selonteon ensimmäisestä italialaisesta sotaretkestä?”

“Mitä tarkoitat?” sanoin. “Olenko sanonut jotakin sentapaista?”

“Sehän on lausuntosi perusta”, jatkoi ystäväni kiihkeästi. “Jos otaksumme, että Beethovenin tarkoituksena oli luoda sävellyks Bonaparten kunniaksi, niin meidän pitää myös uskoa, ettei hänestä ollut muuhun kuin säveltämään tilaustyönä tehty tilapäissävellyks, joka jo otsassaan kantaa kuolleena syntyneen leimaa. Mutta miten taivaallisen kaukana Eroica onkaan moisesta väittämästä! Jos mestari tosiaankin asetti itselleen moisen tehtävän, hän onnistui siinä hyvin epätydyttävällä tavalla. Kerrohan minulle, missäpäin tätä sävellystä löydät jonkin kohdan, josta voidaan oikeutetusti sanoa, että siinä säveltäjä on kuvannut jotakin tiettyä sankarityötä nuoren sotapäällikön uralta? Mihin liittyvät surumarssi, metsästys-torvien scherzo tai finaalin herkkä, tunteikkaasti punottu andante? Missä on Lodin silta, missä Arcolen taistelu, missä marssi Leobenin, missä pyramidit, missä Brumairen 18. päivä? Eivätkö nämä ole hetkiä, joita kukaan tänä päivänä Bonapartesta elämäkerrallista sinfoniaa kirjoittava säveltäjä ei olisi jättänyt pois?”

“Totuuden nimessä täytyy sanoa, että tässä on toisin. Yhdy siis minun mielipiteeseeni, mitä tulee tämän sinfonian syntyyn.

”Kun säveltäjä tuntee pakottavaa tarvetta edes pienimpään sävellykseen, niin se tapahtuu sen tunteen voimasta, joka valtaa koko hänen olemuksensa kulloisenkin sävellyksen alkuperäisellä syntyhetkellä. Kyseinen tunnelma voi olla lähtöisin ainoastaan ulkoisesta kokemuksesta tai salaperäisestä sisäisestä lähteestä. Ilmeni se sitten raskasmielisyytenä, ilona, kaipauksena, miellyttävänä tyydytyksenä, vihana tai rakkautena, niin se saa säveltäjässä aina musiikillisen muodon ja puhuu aina sävelin, vaikkei sitä vielä olisikaan puettu sävelasuun. Kaikki pysyvät ja intohimoiset tunteet, jotka pääasiallisesti hallitsevat mielialojemme ja ajatustemme suuntaa kuukausikaupalla, jopa vuosiakin, ovat juuri niitä tunteita, jotka ajavat sä-

sinfoniaa, etteivätkö jo kaikki sen teemat, jopa sävelten kaikki valmiit vivahteet, juuri sellaisina kuin me nyt tunnemme ne, olisi etukäteen soineet hänen päässään. Sitä vastoin minun on pakko olettaa, että Beethoven ensin valitsi uuden sinfoniansa filosofisen ajatuksen ja järjesti sinfonian sen perusteella, ennen kuin hän jättäytyi mielikuvituksensa vietäväksi ja ryhtyi etsimään musiikillisia teemojaan.”

“Ja mihin tahdot tällä viitata?” ystäväni kysyi äkkiä. “Tämäniltaiseen sinfoniiaan?”

“Mieleni tekisi hyökätä sen kimppuun oikein kunnolla”, vastasin minä, “mutta eikö sinulle riitä pelkkä maininta Eroica-

veltäjän laajoihin ja suurellisiin hahmotelmiin, ja täsmälleen sellaisista saamme kiittää Eroicankin olemassaoloa. Tällaiset suuret tunteet voivat ilmetä syvänä henkisenä kärsimyksenä tai voimakkaana hurmiona. Ne voivat johtua ulkoisista ärsykkeistä, sillä olemmehan ihmisiä ja ulkoiset olosuhteet hallitsevat kohtalomme. Mutta silloin, kun säveltäjä saa säsäyksen ruveta säveltämään, nämä suuret tunteet ovat valmista musiikkia hänen sisällään. Joten luovan hurmion hetkellä säveltäjää eivät enää määrää ulkoiset kokemukset, vaan pikemminkin jo valmis musiikillinen tunne. Mikä ilmiö olisikaan ollut arvollisempi herättämään ja pitämään hengissä Beethovenin palavan nerouden, hänen myötätuntonsa, hänen intonsa, kuin se nuori puolijumala, joka murskasi yhden maailman voidakseen omilla voimillaan luoda uuden maailman sen tilalle? Voi vain kuvitella minikämoisella mielihyvällä sankarillinen säveltäjämme seurasi miehen etenemistä teosta tekoon, voitosta voittoon, miehen jota ihailivat yhtälailla ystävät kuin vihollisetkin! Kaiken lisäksi Beethoven oli tasavaltalainen ja odotti jokaiselta sankarilta, että tämä toteuttaisi hänen idealistisen unelmansa ja takaisi yleisen ja yhtäläisen ihmisonnen! Miten hänen suonisissaan mahtoikaan kuohua, miten hänen sydämensä mahtoikaan väristä, kun Bonaparten kunnianhohtoisa nimi kaikui kaikkialla, minne hän sitten muusaltaan neuvoa kysyäkseen kääntyikin!”

”M yös hänen omienkin voimiensa oli nyt pakko inspiroitua mittamattomiin korkeuksiin ja hänen voitontahtonsa yllytti hänet sanoinkuvaamattomiin saavutuksiin! Hän ei ollut sotapäällikkö, hän oli säveltäjä, joten hän

etsi omasta valtakunnastaan sen alueen, jolla hän voisi suorittaa saman, minkä Bonaparte oli tehnyt Italian taistelutunneilla. Hänessä ollut mitä latautunein musiikillinen luomisvoima soi hänen luoda teoksen, jonka kaltaista ei aikaisemmin ollut sävelletty, jonka kaltaista ei ollut edes kuviteltu. Hän loi Eroicansa, ja tiesi hyvin, ketä hän sai kiittää massiivisen teoksensa alkusäykestä, siksi hän kirjoitti nimiölehdelle nimen ”Bonaparte”. Ja eikö tämä teko, tämä sinfonia olekin yhtä suuri todiste inhimillisestä luomisvoimasta, kuin Bonaparten kunniakas voittokin? Kysyn jälleen, onko yhdelläkään tämän sävellyksen yksityiskohdalla mitään suoraa ulkoista yhteyttä sankarin kohtaloon, sankarin joka ei vielä silloin ollut saavuttanut korkeinta maineen hänelle määräämää kukkulaa? Minä tyydyn täysin ihaillemaan teosta pelkkänä jättimäisenä taidemonumentina, jonka kuuleminen saa rintani paisumaan, tyydyn vahvistamaan itseäni sinfonian väkevyydellä ja heikumallisen mieltäylentävällä tunteella. Toisille, oppineille ihmisille jätän partituurin salaperäisten hieroglyyfien tutkimisen, tavatkoot niistä Rivolin ja Marengon taistelut!”

Y öilma oli käynyt yhä viileämmäksi. Puheen aikana lähestynyt tarjoilija oli ymmärtänyt käsimerkkinä ja vienyt boolin lämmitettäväksi. Nyt hän palasi ja uudelleen lämmitetty juoma höyräsi taas silmiemme alla. Kaadoin boolia ja ojensin R-lle käteni.

”Olemme samaa mieltä”, sanoin. ”Kuten aina, kun on kyse taiteen syvällisimmistä kysymyksistä. Olivatpa voimamme kuinka mitättömät tahansa, niin emme ansaitsisi todellisen säveltäjän nimeä, jos kykenisimme vajoamaan niin

vakaviin virheisiin oman taiteenlajimme olemuksen suhteen, kuin mistä äsken syytit. Se, mitä musiikki ilmaisee, on ikuista, loputonta ja ideaalista. Se ei kuvaa tämän tai tuon yksilön intohimoa, rakkautta tai kaipuuta tässä tai tuossa asemassa, vaan pikemminkin intohimoa, rakkautta tai kaipuuta sinänsä, ja tekee sen sellaisin loputtoman monimuotoisin keinoin, jotka ovat pelkästään musiikin saavutettavissa ja täysin vieraita muille kielille ja mahdottomia ilmaista niillä. Jokainen voi ja jokaisen tulee nauttia siitä omien voimiensa, kykyjensä ja tunteidensa mukaan, nauttia ja kokea musiikki kuten itse parhaiten kykenee!”

”Ja minä nautin tänään”, ystäväni keskeytti, intoa täynnä, ”ilosta, onnesta, siitä ikuisuuden mukaansatempaavasta aavistuksesta, josta Mozartin ja Beethovenin ilmestykset meille tänä ihanana kevätillana puhuivat. Eläköön onni, eläköön ilo! Eläköön se rohkeus, joka innoittaa meitä kamppailusamme kohtalomme kanssa! Eläköön voitto, jonka korkeampi tietoisuutemme saavuttaa arvottomasta rahvaanomaisuudesta! Eläköön rakkaus, joka palkitsee rohkeutemme! Eläköön ystävyys, joka vahvistaa uskoamme! Eläköön toivo, joka yhdistyy toiveisiimme! Eläköön päivä, eläköön yö! Hurraa aurinko! Hurraa tähdet! Kolminkertainen eläköön musiikille ja kaikille sen ylipapeille! Ikuisesti ylistetty ja palvottu olkoon Jumala, ilon ja onnen Jumala - Jumala joka loi musiikin! Amen.”

Käsikoukkua kuljimme kotia päin, emmekä puhuneet enää sanaakaan.

- Saksasta suomentanut Petri Salin -

Mikäli haluat tietoja

Suomen Wagner -Seura ry:n

toiminnasta, voit otta yhteyttä seuraaviin henkilöihin:

puheenjohtaja Uolevi Karrakoski, Linnankatu 49 A 27, 20100 Turku; puh. 921-2535179,
sihteeri Matti Lehtonen, Kauppiaskatu 10 D 74, 20100 Turku, puh. 921-2314331,
rahastonhoitaja Peter Häggblom, Puolalanpuisto 4 a B 4, 20100 Turku; puh. 921-2322280

Helsingin edustajamme hallituksessa Marjukka Kalliokoski, Luotsikatu 8 B 13, 00160 Helsinki; puh. 90-70028431
julkaisun toimittaja Markku Lulli-Seppälä, Vaskisenäntie 49, 21500 Piikkiö; puh. & fax: 921-898896

Muut hallituksen jäsenet ovat varapuheenjohtaja Martti Parkkari, Janne Haapanen,
Outi Jaakola, Hannu Salmi, Veikko Tuohimaa ja Veli Vuorio, kaikki Turusta.

Etkö olekaan seuran jäsen?

Jäseneksi voit liittyä ilmoittamalla postitse osoitteesi ja puhelinnumerosi puheenjohtajalle, sihteerille tai rahastonhoitajalle.
Yhdistyksen jäsenmaksu oli vuonna 1994 60 mk.

